

העב והצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת אחרי-קדושים תשפ"א

גליון מס' 11 • שנה א'

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

פרשת אחרי

ידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנם לפני ה' וימתו, ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך וגו' ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת. וצריך להבין למה כתיב פעם ב' ולא ימות אחרי שכבר כתב בקרבנם וכו' וימותו א"כ ידעינו מה היא הסיבה שלא יבוא בכל עת והיה סג' לכתוב דבר אל אהרן ואל יבא בכל עת ותו לא. עוד צריך ביאור מה הוא כי בענן אראה וגו' ורש"י ז"ל נתקשה בזה. גם מה שכתב רש"י ואל יבוא שלא ימות כדרך שמתו בניו ק"ק מהו הלשון 'כדרך' איזה דרך הוא זה, למה לא אמר 'כמו' שמתו וכו"ב.

ונראה ע"פ דאיתא בספ"ק שנדב ואביוהו מתו על קידוש ה' וכדכתיב בקרביו אקדש שהם מסור עצמם למיתה על קידוש ה' והוא מדרגה הגבוהה ביותר כמוש"כ רש"י לעיל בפר' שמיני שהם גדולים מומני וממון, וזהו דרכם של צדיקים למסור עצמם למיתה עבור כבוד שמים, וחשש השי"ת אולי ירצה גם אהרן לילך בדרך זו ולמסור נפשו עבור כבוד שמו ית', ובפרט אחר שראה שמשרע"ה שיבחר ואמר שהם במעלה גדולה א"כ שפיר קמיה קוב"ה דרך זו, וזה רצה השי"ת למנוע לבלי יהיו אהרן לעשות כן.

וזה פירוש הכתוב אחר מות שני בני אהרן וימותו דהיינו שאחר שהם מתו על קידוש ה' דבר אל אהרן ואל יבוא בכל עת וכו' ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת, דהיינו שתזהירו שלא יעשה כמעשיהם להכנס לפני ולפנים להמית את עצמו מסיבת כי בענן אראה וגו' פ' שאני משרה שכניתי שם תמיד וא"כ יעלה על דעתו להכנס לשם כדי למות על קידוש ה', ח"ו לעשות כן. וזה שכתב רש"י שלא ימות 'כדרך' שמתו בניו דהיינו שלא ישתמש בדרך זו של מסירות נפש כי אין זה רצוי לפני השי"ת דיוחי בהם' כתיב ולא שימות בהם.

אחרי מות וגו' בזאת יבא אהרן אל הקודש. הנה איתא בזוה"ק כאן (נ"ו ע"ב) ת"ח מה כתיב הכא אחרי מות ולבת דבר אל אהרן אחיך וגו' בזאת יבא אהרן אל הקודש אלא מכאן שירותאם לאזהרה לכהני כל מאן דבעיין לאזהרה בהאי זאת ודאי היא דאיתא ד' ע"כ. ופירושו זאת הוא כינוי למדת

מיתה אלא שלא רצה הקב"ה לעררב שמחת התורה והמתין לנדב ואביוהו עד יום חנוכת המשכן, נמצא שזה מכבר נחתם דינם וחשובים כמתים מאז וא"כ הוי מיתתם רחוק ומופלג מן הפרשה הגם שהוא סמוך למעשה מ"מ נחשב מופלג.

בקרבנם לפני ד' וימותו. הנה המפרשים הקשו על כפל הלשון, דכתיב אחרי מות, ואח"כ שוב וימותו. ועוד יש להקשות דכאן מפורש טעם מיתתם משום בקרבנם לפני ד', והיינו כפירש"י בפרשת משפטים עה"פ ויראו את אלקי ישראל וגו' (שמות כ"ד) נסתכלו והציצו ונתחייבו מיתה אלא שלא רצה הקב"ה לעררב שמחת התורה והמתין לנדב ואביוהו עד יום חנוכת המשכן. וקשה דבפרשת במדבר כתיב וימת נדב ואביוהו לפני ד' בהקריבים אש זרה לפני ד' (במדבר כ"ו סא) וכמו"ש חז"ל (עירובין סג.) לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן ומאי דרוש ונתנו בני אהרן אש על המזבח אמרו אע"פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, הרי מפורש דמתו בחטאם שהקריבו אש זרה ביום חנוכת המשכן. עוד קשה מה הוא הענין שהמתין להם עד יום הקמת המשכן, ומאי עדיפא לעררב שמחת הקמת המשכן יותר משמחת התורה. ועוד דהו"ל דחה מיתתם ליום הקמת וכו' ומהו המתין להם משמע דתליא באיזה דבר.

הנה בעל הרוקח תירץ בענין זה, דבאמת כבר נגזרה עליהם גזירה בהר סיני מחמת שהציצו ונפגעו וכו', רק דכל אדם יש לו מזל מיוחד שלו שנותן בו חיות ושומר עליו, וכמו"ש חז"ל (שבת נג.) אדם אית ליה מזלא, פירש"י מלאך שלו ומליץ עליו, והנה מזלו של אדם פעמים מת עוד קודם מיתת גופו, ומשעה שמת מזלו למעלה כבר נחשב כמת אע"פ שהוא עדיין בחיים עלי אדמות. ובזה רצה ליישב בתשובות מהר"ל סי' ר"ג קושיית התוס' (מנחות ל. ד"ה מכאן) על מה שאמרו חז"ל דמשה מת בשבת והרי איתא (מדרש תהלים ז) דביום מותו כתב "ג ס"ת וכו' כתב משה בשבת, ותירץ עפ"י דברי הרוקח הנ"ל שאף שהוא חי למטה מ"מ למעלה כבר נחשב מת כיון דאסתלק מזלו, ומ"ש דמשה מת בשבת היינו דמזלו מת בשבת אבל משה עדיין קיים וכתב ס"ת, והנא נמי גבי נדב ואביוהו מזלם נסתלק בהר סיני בעת קרבנם לפני ד', אבל בפועל מתו רק ביום חנוכת המשכן, ע"כ. ברם, עדיין לא הונח, דהא בהדיא אמרו חז"ל לא מתו נדב ואביוהו אלא בשביל שהכניסו אש מן ההדיוט, משמע דקודם לזה לא נתחייבו כלל בעונש, ובאמת הא גופא קשיא דאם

מלכות כמו"ש בזאת יבא אהרן אל הקודש, ונדב ואביוהו לא נזהרו במדת מלכות ופגמוהו ע"י שהכניסו אש זרה. וי"ל דזה נרמז במה שדרשו חז"ל במדרש כאן שמתו על שלא נשאו נשים, פ' לא נשאו פנים למדת מלכות אשה יראת ד', והבן.

אחרי מות שני בני אהרן וגו'. לכאורה לא מצינו מפורש אם ישראל הלכו ללוות את הצדיקים אחרי מיטתם אתמהא. וי"ל הנה איתא בירושלמי (יומא פ"א א"א) תניא למה הוא מזכיר מיתתן ביום הכיפורים ללמדך שכשם שיום הכיפורים מכפר על ישראל כך מיתתן של צדיקים מכפרת על ישראל. ואיתא בגמ' (כתובות קג.) ההוא יומא דאשכבתיא דרבי נפקא בת קלא ואמרה כל דהוה באשכבתיא דרבי מזומן הוא לחיי העוה"ב, ההוא כובס כל יומא הוה אתי קמיה ההוא יומא לא אתא כיון דשמע הכי סליק לאיגרא ונפל לארעא ומית יצתה בת קול ואמרה אף ההוא כובס מזומן הוא לחיי העולם הבא. וצ"ב מדוע נקט כל דהוה באשכבתיא דרבי, ולא אמר סתם מאן דהוה, האי כל מה בא לרבות. וי"ל כיון שמיתת צדיקים מכפרת כמו יום הכיפורים, ולדעת רבי עיניצו של יום מכפר אפילו לא שב בתשובה (יומא פה), לכן כל אלה שהיו בדורו של רבי אף שלא הלכו ללוות בפועל ממש מחמת אונס וכו"ב זכו לעולם הבא, וזה מה שבאה הבת קול לרבות באמרה כל, כל דהוה בזמנו באשכבתיא דרבי מזומן הוא לחיי העולם הבא, כשם שעניצו של יום כפורים מכפר כן עניצו של מיתת צדיקים. ומה שנצטער אותו כובס כמסופר שם כיון דשמע הכי סליק לאיגרא ונפל לארעא ומית יצתה בת קול ואמרה אף ההוא כובס מזומן הוא לחיי העולם הבא, י"ל דהוה היה סבור דרק אלו שהלכו ללוות את רבי מזומנים לחיי העוה"ב לפיכך המית את עצמו, ועל זאת יצתה בת קול שעל חניג הצטער כי אף הוא היה מזומן לחיי העוה"ב, וכן היה במיתת בני אהרן עצם מיתתן מכפרת.

אחרי מות שני בני אהרן. הנה אמרו"ר ז"ל הקשה בספרו תפוחי חיים דהא בכל"מ דכתיב אחר הוא סמוך ואחרי הוא מופלג, וכאן הלא בסמוך למיתתם נאמרה הפרשה ולמה כתיב אחרי ע"כ. ועיין קושית התוס' במס' גיטין (ס. ד"ה ופרשת) על מה שאמרו שם שמונה פרשיות נאמרו בו ביום וכו' ופרשת אחרי מות עיי"ש. ונראה לומר כפירש"י בפרשת משפטים עה"פ ויראו את אלקי ישראל וגו' נסתכלו והציצו ונתחייבו

ו"ל הנה כתיב ב' בהעלותך גבי חילוקת המנורה כאשר צוה וגו' כן עשה, פירש"ל להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. ותמוה מהיכי תי' שישנה מדבר ד', אך הענין כי העובד את ה"ת צריך שיהיה מקושר לצדיקי הדור וכל מעשה שעושה יכוין לעשות על דעתם כגון על דעת חז"ל או על דעת הארז"ל וכיו"ב כמו שניתקן הנוסח בכמה תפלות, אבל העובד שלא על דעת הצדיקים מתחייב בנפשו, כי אין להתקרב לשכינת ה' כבודו בלא להיות מקושר למוסרי התורה. וז"ש שבחו של אהרן שלא שינה אעפ"י שהיה כוחו גדול ויודע

קְרוּשִׁים תִּהְיוּ בִּי קְרוּשׁ אֲנִי וְגו'. וברש"י פירשה זו בהקהל נאמרה. מזה צד רש"י לפרש בזה, ולדרך העבודה י"ל, דהנה לכאורה איך יצווה לכל בני ישראל להיות קדושים והלא קדושה היא מדרגה נשגבה ולא כל אדם זוכה לה, אך באמת גם מי שאין בידו להתקדש על ידי עצמו יוכל להשיג קדושה ע"י אמצעי והיינו שיהיה רגלו ומצויו בבית המדרש עם הציבור, ואסיפת חברים עובדי ה', ומימיו דכל י

ועפ"ז נאמר שבאזהרת קדושים תהיה באה התורה להבינו שאל יאמר האדם הן מתעסק אני עתה בדבר מצוה כגון כיבוד אב, מצוה רבה, ואפילו שצוה לי לחלל את השבת, או איסור אחר אשמע לו להטמא בעבירה הלא הבטיל גם הקב"ה בעצמו שהוא קדוש בזה מהיה את הקל' וכמס' השוכן איתם תוך טומאתם, ואם כן אעשה כן גם אני. ועז"ל באה האזהרה קדושים תהיו כי קדוש אני, קדושת' למעלה מקדושתכם, רק הקב"ה בקדושתו העליונה קדוש וגורא יוכל לעשות כן אבל ב"ה שירד למקומות הטמאה יאבד את קדושתו כהרף עין. וזהו הסמיכות קדושים תהיו כי קדוש אני איש אמו ואביו תיראו, כלומר קדושת' למעלה מקדושתכם ולפיכך אם כי צוית' איש אמו ואביו תיראו, אבל אעפ"כ ואת שבתותי ומועדי וכל יום טובי ואת ימי קדושתכם וכו' לא תבטלם

תורתן של אבות פרפראות מרבוה"ק הקדושים זיע"א

פרשת אחרי

בקרבתם לפני ד' וגו'. שמעתי שהק' בעל חפץ חיים הקשה להק' מגור על הכתוב (דברים יג ה) אחרי ד' אלקיכם תלכו, והרי אמרו חז"ל כל מקום דכתיב אחרי הוא סמוך ואחרי הוא מופלג, וא"כ הול"ל 'אחרי ד' תלכו כי צריכים להיות קרוב אל ד' כדכתיב ובו תדבקון, ולא מופלג ותיירך לו דמי שמרגיש בעצמו שהוא עדיין רחוק מקרבת אלקים בבחי' אחרי הוא הקרוב באמת וכן איפכא ודפח"ח. וזה הענין הכא אצל נדב ואביהו שהרגישו עצמם קרובים מדי ולכן נענשו, וז"ש בקרבתם לפני ד' וגו' והיינו כדכתיב מרחוק ד' נראה לי. (תפוחי חיים)

פרשת קדושים

ואהבת לרעך כמוך. צ"ב למה נאמר 'לרעך' הוה ליה למימר ואהבת 'רעך' כמוך. וי"ל דנהא אמרו חכמים (אבות פ"ב מ"ב) 'הי מאון חברך חביב עליך כשלך, ופירשו הכונה דהממונ שאתה נותן לחברך בתורת צדקה או גמ"ח יהיה חביב בעיניך כממונך שלך ולא יותר, כי מדרך האדם לפזר ביד רחבה לצורך עצמו וצרכי ביתו אבל כשנוגע לעניני צדקה נוטה לקמץ ידיו וממנו נעשה חביב עליו ביותר, וכן איתא בספח"ק עה"פ (תהלים קיב ג) הון ועושר בבייתו וצדקתו עומדת לעד, פירוש הון ועושר ניכר בבייתו של אדם, וככל שמעשיר יותר מפזר ורוכש לבייתו יותר, אבל צדקתו בענין צדקה היא עומדת לעד ואינו מוסיף פרוטה על הרגלו אפילו נעשה עשיר ובעל הון ע"כ. וז"ש ואהבת לרעך כמוך פירוש הממונ שאתה נותן לגמול חסד לרעך יהיה חביב עליך כמוך דהיינו כמו ממונך שלך ולא יותר מכך אלא כשם שאתה מוסיף והולך בצרכי ביתך לפי יכולתך כן תוסיף גם בעת הצורך לחברך. (אשיב אברהם)

פסח שני

אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע וכו'. הקדוש בעל אור החיים דקדק מה זה שאמרו למה נגרע בלשון מתמיהה הלא הם במו פיהם אמרו על מה ולמה להיותם טמאים, עיי"ש בדברי קדשו תירוציו היקרים. ונ"ל הקטן עוד בהעיר עוד, למה אמרו לנפש אדם ולא סגי בנפש בלבד, וגם הקדוש הנ"ל דקדק זה עיי"ש. והנראה דעיקר תואר אדם הוא להצדיק אתם קרויין אד"ם (יבמות סא). בגימטריא מ"ה כמספר השם הקדוש. והנה אמרו רז"ל משמת רבי בטלה כהונה עיי"ש בתוספות כתובות (קג ע"ב ד"ה אותו) וביבמות (סא). ד"ה ממגע) דהצדיקים אין מטמאין, הגם שיש דיעות בזה שם בתוספות עכ"ז יש סמך לזה מירושלמי [ברכות פ"ג

ראה מפסוק זה, ואמרת דראיית המשנה הוא ממאמר 'בלי מקום' שאין המקום גורם לומר בו דברי תורה שמתועדים בו שאינם מהוגנים ודוק, ובזה אפשר לפרש בדרך צחות מאמר המגיד בהגש"פ ברוך המקום ברוך הוא ברוך שנתן תורה וכו' ברוך המקום דייקא ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, דאם המקום הוא בבחי' ברוך אז בודאי ברוך שנתן תורה לעמו ישראל. (בני שלשים)

דף היומי

במס' יומא דף ט' ע"ב ראשונים שנתגלה עונם נתגלה קצם אחרונים לא נתגלה עונם לא נתגלה קצם, י"ל בדרך צחות, כי אנו רואים שהדרך הוא בדורותינו אלה שכשבא המוכיח להוכיח את עם ה' על דבר חטאתם להסיר מכשול מלב העקוב, הנה הוא יאריך בדרוש וילביש דבריו בדרך משל ומליצה לפרש פסוקי נת"ן עד שיבינו העם על מה כיון ויקבלו דבריו. לא כן בדורות הראשונים כמו הנביאים ע"ה הנה אנו רואים בדברי הנביאים שלא האריכו בדרוש ולא הלישו דבריהם בכיסי דברים בשום לבוש ולא באו בהעלם והסתה, רק תיכף כשרצו להוכיח את ישראל התחילו בדברי מוסר ולפרש חטאת ישראל ולעוררם שיעשו תשובה, כמו שמצינו שובה ישראל וכו' כי כשלת בעונך.

ונבינו במשל לחולה שאינו יודע מחליו בחשבו שהוא בריא, אולם כשיבוא הרופא אצלו ויעשה לו מורקחת סם רפואה ליתן אל פיו לא ירצה לקחתו אא"כ יערבו אותו עם דברים מתוקים וערבים שלא ירגיש במריירות המורקחת, לא כן מי שיוקע חליו יפיק המורקחת סם הרפואה אל פיו גם בלי שום תערובות נופת וצוף כי יודע כי ברע הוא וירצה להתרפא. הוא הנמשל על הנ"ל, כי בדורות הראשונים בימי הנביאים נתנו לב לדעת חליים זה עוונם וחטאתם וקבלו המוסר מיד שעוררו אותם עליהם הנביאים, וממילא לא היו צריכין להאריך בדרוש כי פרוש להם זה עוונם וזה תקנתם, אמנם בדורות האחרונים שבקושי נותנים לב לדעת עוונם ואינם רוצים לקבל המוסר, ע"כ צריך המוכיח להליבש דבריו בדרך משל ומליצה להמשיך אליו לב השומעים עד שיתנו לב להבין מה פשעם וחטאתם וממילא צריכין להאריך בדרוש וקשה להגיע ולהשיג קץ הדרוש.

וזה כונת הגמרא הנ"ל, ראשונים שנתגלה עוונם וקבלו המוסר, נתגלה קצם, ידעו קץ להדרשה ומוסר של המוכיח שהאריכות הי' אך למותר, אחרונים שלא נתגלה עונם ואינם יודעים מחליים ואינם מקבלים המוסר, לא נתגלה קצם של דרשת המוכיחים כי צריכין להאריך בדרוש בדרך משל ומליצה עד שיתקבלו דבריו על לב השומעים ויעשו פרי להכניס תשובה בלבבם. (אור מלא)

ה"א) כשמת רבי הוה מכרזי אין כהונה היום, וכן במדרש שוחר טוב (משלי פ"ט ג) שאלוהו ז"ל נתעסק בקבורת ר' עקיבא ואמר לתלמידיו שהצדיקים אינן מטמאין, וכן נוהגין בארעא קדישא עד היום שהכהנים הולכים על קברי הקדושים. והנה לפי"ז אותן האנשים היו נושאי ארונם של יוסף לחד מאן דאמר או שטימאו את עצמם לנדב ואביהו קדושי עליונין לחד מאן דאמר שהיו מישראל ואלצפן (סוכה כה ע"ג), וחשבו בקל וחומר הלא טומאת הכהנים הוא בלאו, ונדחה אצל הצדיקים, והכהנים קדושה יתירה נוהגת בהם מכל שכן שלא יטמאו את האדם להיות נדחה מקרבן פסח. וז"ש אנחנו טמאים (רק) לנפש אדם (דקדושה שלא שלטה בבשרם זוהמת הנחש ואין בהם טומאה א"כ) למה נגרע כו', נ"ל. ואחשבה באפשר משום הכי לא נאמר להם שום תשובה רק לישראל בכלל, והאמת הם עשו את הפסח במועדו. והנה בבנות צלפחד נאמר להם תשובה משא"כ בכאן אי אפשר לבאר זה כי כל אחד יאמר כן, והבן כי עמוק הוא. (אגרא דכלה)

ל"ג בעומר

מגלה נקראת כו' לא פחות ולא יותר. עפ"י שאמר הרה"ק מראזלא זי"ע על מש"כ באו"ח סי' ת"ח סעי' א' לעולם ביום שיהיה בו פורים יהיה ל"ג בעומר וסימנך פל"ג, ע"כ. ואמר הגה"ק הנ"ל כי מבואר בכונת ל"ג בעומר (שער הכוונות דרושי הפסח דרוש יב) כי אותיות הקודמים לאלק"ם הם ממותיקין הדינים דשם אלקים והוא כזה אכדט"ם, כי לפני א' מה אתה מונה ולפני המ' סתומה דאלק"ם יש מ' פתוחה, נמצא כי עיקר החילוק הוא באותו אמצעים דאלק"ם שהם לה"י שמספרם מ"ה מתחלפין באתון הקודמין להם כד"ט שמספרם ג"ל, וחילוף זה נתגלה בל"ג בעומר, ועתה צא וראה כי אותיות המתחלפות שהם לה"י מספר מ"ה עם חילופיהם שהם כד"ט מספר ל"ג, הנה שניהם יחד אתון מגל"ה הנקראת בפורים, וז"ס פל"ג הנ"ל עכדה"ק ודפח"ח ושו"י. וזהו מגלה נקראת דייקא מגל"ה אתון מ"ה שהם מספר לה"י דאלק"ם עם אתון ג"ל מספר חלופיהן כד"ט כי 'לא פחות' שאין פחות מא' ולא יותר לא יהיה יותר במספר בחלוף מ' סתומה למ' פתוחה ע"כ הוא דייקא מגל"ה שמספר מ"ה נתחלק למספר ג"ל כנ"ל. (אור מלא)

פרקי אבות

(ג, ג) שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו מזובחי מתים, שנאמר כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום. וכבר הקשו המפרשים מאי

ל"ג בעומר

כרות יכרתון ויתבטלו מן העולם, יבאו בטענה שעשו שווקים וכו' בשביל ישראל ומה יבא להם חיות, ע"ז משיב להם הקב"ה כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם, וממילא נתבטל יניקתם וחיותם ולא יקומו עוד בארץ. והנה אותו יהודה בן גרים כל חיותו היה מזה שסיפר הדברים והגיע לאוני המלכות ועי"ז ברח רשבי" למערה והגיע למדרגתו העליונה כמו שאמר בעצמו לר' פנחס בן יאיר אשריך שראיתני בכך שאלמלא ראיתני בכך לא מצאתי בי כך וכו', וכל זה גרם לו יהודה בן גרים ומכאן יניקתו וחיותו. ועתה אחר שכבר יצא רשבי" מן המערה והשלים מדרגתו שוב לא היה לו ניצוץ קדושה וע"כ נתן בו עיניו והוציא חיותו ממנו ונעשה גל של עצמות, ועי' באוה"ח הק' פ' בא (שמות יב יב) עה"פ ועברתי בארץ מצרים וכו' ביאור רחב בענין כח נתינת עיניהם של הצדיקים.

המשך מדור דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

ענין רשבי" ול"ג בעומר הוא שיהיו הכל כאן, ובזאת יבחן כל אחד ביחס לחבירו ואין אדם שלא ימצא עליו יתרון וזכות, ולפיכך רשבי" לכל, וזה שאמר יכול אני לפטור את כל המעלות כולו מן הדין, וזה היה פגם תלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה כלומר שלא העריכו את כל אחד ואחד במעלתו המיוחדת לו, ולפיכך לא היה בידם ללמד זכות על שום אדם.

איתא בגמרא (שבת לג) דיתבי ר' יהודה ור' יוסי ור' שמעון ויתבי יהודה בן גרים גבייהו, פתח ר' יהודה ואמר כמה נאים מעשיהן של אומה זו תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות וכו', נענה רשבי" ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן וכו', ואח"כ משיצא ר"ש ובנו מן המערה נפק לשוקא חזייה ליהודה בן גרים אמר עדיין יש לזה

מראש צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זיע"א

רבינו דער טורעם וועט בלייבען אב פאל יפול אם לא ימול את בנו, ולהערוגות הבושם השיב באגרת קצרה בזה"ל, עצתו אמונה, אמנם פעולתי אמת. ואכן כאשר אמר רבינו כן היה כי נציג האופוזיציה נבחר והושב על כנו, ואילו פאל מאנדעל נכשל בבחירות ונחל מפלה, והשופט המחוזי שנבחר בא א"ח"כ אל רבינו להביע את תודתו כי נודע לו שרבינו סייע לבחירתו.

בעיר ניר - מאדא פער רבינו במסירות ועמד על משמרת הדת ולא חת מפני איש, ושם היה ראש הקהל איש קל דעת, אמיד בעל עסקים ביניהם מסחר בד"א שדרכי החסידות היו ירים לו, ובפרט שרבינו נהג באדמו"ר'ת ולשבתות וימים טובים באו חסידים רבים מכל הסביבה להסתופף בצילו ונעשה ביהכ"ס צר מהכיל את מלא קהל החסידים, אותו האיש לא בחל באמצעים ורדף את רבינו עד חרמה, עד שפעם אחת העמיד שוטרים בפתח ביהכ"ס בליל יום כפור למנוע מן החסידים להתפלל עם רבינו, אך פח טמן לעצמו כי רבינו יצא להתפלל במקום אחר ועמו יצאו כל אנשיו, רק מנין מצומצם נשאר ביהכ"ס, כהנה וכהנה הוסיף האיש במעלליו, וכרגיל חברו אליו אנשי בליעל עד שבשנת תרנ"ד הלשינו על רבינו בפני השלטונות עליה שערב על חוקי המדינה וכיו"ב והוטל עליו עונש מאסר, רבינו קידם את פני הרעה ונאלץ להמלט מביתו ומעירו והסתתר בעיר הגדולה דעברעצין עד יעבור זעם.

אם כי בדעתו היה לשוב לעירו אבל למעשה נשאר רבינו לגור בעיר דעברעצין ומשם שמר על חזקת הרבנות בניר מאדא והיה רגיל לחתום שמו יוסף ר"ב בהרב ז"ל האבד"ק מאדא והגליל החונה פה דעברעצין, בדעברעצין פתח את מדרשו והמשיך בעבודת הקודש, ניהל את עדתו על פי מנוחות, שמו הטוב הלך לפניו הלך וגדל עד כי גדל מאוד ועלה לכהן אבד"ק בעיר קאסאן וגלילותיה.

נערכו בחירות כלליות איזוריות לבית הנבחרים וכל איזור היה בוחר בציר שנשלח לייצג אותו בפרלמנט, בכל מקום התמודדו נציגים משתי המפלגות, בדרך כלל היו היהודים מצביעים עבור נציג מפלגת השלטון כדי שלא להעלות עליהם את חמת המשטר.

בחבל סובולטש וניר שכלל גם את ניר-מאדע היו ג"כ שני מועמדים, האחד נציג מפלגת השלטון שהיה יהודי מתבולל וכופר גמור עד כדי כך שלא מל את בנו, אבל איש הגון ודורש טוב לעמו. לעומתו היה נציג מפלגת האופוזיציה גוי ידוע ששימש שופט מחוזי (שטולטסער). שמו של הנציג היהודי היה פאל מאנדעל (פא דושה), כמוכן שגדולי ישראל והרבנים ובתוכם הגה"ק בעל ערוגות הבושם שהיה אז אב"ד קליינוורדיין תמכו בפאל מאנדעל, והורו לכל היהודים בסביבה להצביע עבורו. אולם רבינו רוח אחרת היתה עמו והוא בחכמתו קבע שיש לבחור בנציג השני מועמד האופוזיציה. הערוגות הבושם תמה עליו והיה סבור שרבינו אינו בקי במתרחש ולא נהירין לו רזי הפוליטיקה ע"כ הריץ אליו אגרות ובה הסביר באריכות את כל הענין וכי לטובת כלל ישראל אסור להתיצב נגד הממשלה ויש לבחור בנציג מפלגת השלטון. רבינו לא נטה מזדעזע וטען כי אותו פאל מאנדעל ינחול מפלה ולא יבחר, ובמליצת לשונו הסביר אם יש איזו נקודה יהודית באיש הזה הלא היא הנקודה שבאות פ' בשמו פאל, ומכיון שהוא עקר את הנקודה היהודית מתוכו ואפי' את בנו לא א"כ נמצאת הפ' רפויה ושמו נקרא פאל שהוא בל"א נפילה וא"כ נפול יפול ולא ייבחר. אך בזאת נאות לשנות דעתו באם יחליט פאל להכניס את בנו בביריתו של א"א אזי יתמוך בו ויקרא להצביע עבורו. כך השיב גם לעסקנים והנכבדים שבאו אליו לבקש שיטנה דעתו, אחד מהם הפטרי כנגד רבינו ואמר דער טורעם וועט פאלן אבער פאל וועט זיגען (המגדל יפול אבל 'פאל' ינצח), ע"ז השיב

בשלהי שנת תרמ"ב בנסתלק הגה"צ ר' יחזקאל משולם טעלער זצ"ל אבד"ק ניר-מאדא, להלויתו באו רבנים מערי הסביבה ובתוכם גם רבינו הבני שלשים שהיה אז אבד"ק טאהש הסמוכה, רבינו נתכבד להספיד את האב"ד הנפטר בין יתר הרבנים המספידים, הוא היה אז כבן שלשים ונשא דברי הספד, קהל הנאספים הפליאו את דברי ההספד שיצאו מפיו כי ד' הטובה עליו, ועוד במהלך הלוייה התכנסו ראשי הקהילה וטוביה בחדר הח"ק והחליטו פה אחד לקבלו לרב אב"ד במקום רבם שנפטר, אחר הקבורה נגשו ראשי הקהל ומסרו בידו כתב רבנות חתום לאבד"ק נירמאדע והגלילות, רבינו היה באתן הימים עסוק בתורו אחר כס רבנות משום שעמד להשיא את גיסתו בת הרה"ק מטאהש והיות והוא היה גדול הבית הבטיח בנדוניא את כס רבנות טאהש לגיסו חתן הגה"צ ר' מנחם בראדי זצ"ל בעקמ"ח באר מנחם, ואכן אחר נישואי גיסתו בר"ח ניסן תרמ"ג הופיע רבינו בהדרו לכהן פאר כאב"ד נירמאדע.

בימי שבתו של רבינו על כס הרבנות שם אירע שנערכו בחירות לבית הנבחרים של מדינת אוסטריה - הונגריא (עסטרייך אונגארן). בשנות קדם לא היתה הונגריא מדינה עצמאית כי אם מסופחת לממלכת אוסטריה, אולם לאחר שניהלו ההונגרים מלחמת שחרור בראשותו של המצביא המפורסם קאשוט לאיוש (גדולי ישראל קראו עליו 'קושט סלה') בשנת תר"ח, קיבלה מדינת הונגריה זכות לשלטון עצמי (אוטונומיה) תחת קיסרות אוסטריא, ולפיכך נקראת אוסטרו-הונגריא, מצב זה נמשך עד ימי מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ד. בכל התקופה הזו היתה מדינת הונגריא מיוצגת גם בבית הנבחרים (פרלמנט) האוסטרי שחבריו היו מורכבים משתי מפלגות. מפלגת השלטון האוסטרי שדגלה בין השאר בסיפוח מלא של הונגריה, ומפלגת האופוזיציה ההונגרית שדרשה להקים מדינה עצמאית ולהתנתק משלטון אוסטריא. מדי כמה שנים

יפוצו מעינותך חוצה

מהנעשה ונשמע ב"מכון בני שלשים"

חידושי משניות לרבינו בעל עטרת צבי

ופלפתי הרבה בחידושי דברתי לפני מלכים בשו"ת וחריפות ובקיאות בש"ס ופוסקים וכו' ע"כ. לדאבון לב לא זכינו לאורם של כתביו וחידושי הש"ס ופוסקים ושו"ת וכו', אך בספרו עטרת צבי על הזוה"ק פ' תרומה דף קל"ז ע"ב כתב רבינו פירוש ארוך על דרך הסוד במתניתין מסכת כלאים פ"ג א' ערוגה שהיא ששה טפחים על ששה טפחים וכו', ושם בתוך דבריו כתב ז"ל "ונהנה בירושלמי הקשו הביאו התי"ט למה לא תנא שיתא באמצע ותירץ שהגובלין ממעטין עיי"ש ומה שדחק הר"ש שם אין כאן מקום להאריך ואנו השפל אמרנו שם כפשוטן שהגובלין ממעטין וכו' עכ"ל. מדבריו אלו נראה שהיו לחידושים על סדר המשנה, אכן רובם נעלמו מאתנו ומקומן לא ידענו וחבל על דאבדין.

חידושים אלו מיוחדים בעמקות חריפות עצומה, עפ"י רוב דרכו לפלפל בדברי פירוש זקנו הגאון בעל תוספות יו"ט ז"ל, מקשה ומתיר עוקר הרים וטוחן זה בזה וסולל דרך נכונה בפירוש המשנה. לתועלת הלומדים הצגנו את גוף המשנה עם דברי המפרשים השייכים לענין, ועל צבאם פירוש רבינו, ועליהם הוספות בשולי הגליון הערות במקומות הנצרכים להבנת דברי רבינו אשר נערכו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ונקראו בשם "גהות הצבי והצדק".

כת"ק של רבינו מהר"ה זיע"א - חידושי משניות

הוא קונטרס חידושים מאת רבינו מהר"ה מזידיטשוב זיע"א אשר נמצא בתכריך כתבים כתב יד משובח על חלק ממשניות מסדר זרעים וטהרות חידושים שלא שזפתו עין. תכריך זה הנו שריר מוצל מכתבי רבינו שהיה ספון וגונו כמאתיים שנה בקירוב והגיע לידי המכון ע"י ספריית חסידי חב"ד ליובאוויטש המרכזית בעיר ניו יארק שהוואילו בטובם למסור לנו כתב יד מובהר ומיוחד זה הנמצא בבית גוניהם, לצורך עריכתו והוצאתו לאור עולם.

רבינו המחבר נודע בגאונותו ובקיאותו העצומה בכל חדרי תורה הנגלות והנסתרות וכבר כתב עליו הרה"ק בעל החקל יצחק זצ"ל מספינקא בהקדמות לספה"ק אמרי יוסף ז"ל: שמעתי מכ"ק אאמו"ר בשם רבינו מהר"ה מזידיטשוב שאמר שרבינו הק' בעל העטרת צבי בא מתורה לעבודה, כי יען שהיה גאון מובהק בנגלות התורה, ובנסתרות היה לו עשר ידות, ושקד מאד מאד בלימוד התורה"ק, ובשנה אחת למד כל הש"ס שבעה פעמים דהיינו ז' דפים למד בכל יום ויום וחזר אותן ז' פעמים, ועל ידי כך תורתו בא לעבודתו הקדושה ע"כ. וכך העיד רבו על עצמו בספרו סור מרע ועשה טוב (פרק ד' אות כ"ד) "תאמינו לי אחי אשר יש לנו פלפולים חריפים ובקיאות הרבה וכו'".

הילוכם בקודש

עבודת והנהגות מרבתינו הקדושים מקאסאן זצוק"ל

מנהגי פסח שני ול"ג בעומר

א. בפסח שני לא אמרו העקידה, א-ל ארך אפים, למנצח מזמור לדוד יענן, תפילה לדוד, בית יעקב, הכל כמו ביומא דפגרא.

ב. יום ל"ג בעומר היה נרגש אצל רבינו האור מלא ממש כמו יום טוב. בליל ל"ג בעומר ספר ספירת העומר בהתלהבות נוראה ביתר שאת ויתר עוז, ובבוקר התפלל בעצמו שחרית לפני התיבה ולא שם מהבית ולהתפלל בקה"ק (הא"י) לוי שבת ז"ל כמנהגו. מתחלת התפילה עד גמירא (שלא נדרכו בשאר הימים שהרבה מהתפילה התפלל בעל פה), ובמתינות יתירה (לא ערך את שולחנו ביום ל"ג בעומר).

ג. באמצע היום יצא מחדרו, לקח קשת וחץ מידיו של אחי הילדים וירה שלשה פעמים. [ראה בס' בני יששכר מאמרי חודש אייר ז"ל: מנהג ישראל אשר התלמידים בני בי רב יורו בקשת ביום הזה. והנה שמעתי מאת כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מהרמ"מ [מרימנוב] זצוק"ל הטעם, הוא כי בימי ר' שמעון לא נראתה הקשת, והנה ביום עלות למרום עושין הסימן הזה עכ"ל, והוא כעין ללמד בני יהודה קשת (ש"ב א' יח), ונ"ל על דרך דברי אדמו"ר, דהנה אמר ר' שמעון בן יוחאי לר' אלעזר בריה (בבא ח"א ע"ב ע"ג) ברי לא תצפי לרגלי דמשיחא עד דתתחזי קשתא בגוויין נהירין, הוא סימן התגלות אור של מלך המשיח אשר יגלה האור כי טוב הגנון, הנה ביום הזה אשר נכתב הספר הקדוש הזהר שהוא מהארת האור כי טוב הגנון מפי בוצינא קדישא, וזה מאיר לנו בגלות עד יתגלה בזכות זה משיח צדקנו יהי אור זה אורו של מלך המשיח, והסימן מסור בידנו בשעתא דתתחזי קשתא בגוויין נהירין, על כן ביום זה לסימן הטוב הלז 'יורו המורים בקשת' (דה"א יא), ועיי"ש באריכות טעם נוסף].